

HRVATSKI *glasnik*

XXXV. godina, 14. broj

3. travnja 2025.

cijena 300 Ft

Prva redovita sjednica Skupštine HDS-a u 2025. godini

4. i 5. stranica

Kolinje u Kulinju

7. stranica

Mali rozmarin

10. stranica

Tjedan hrvatskoga jezika u Miloradiću

11. stranica

Glazba je zajednički jezik

Za glazbu se često kaže da je hrana za dušu i tijelo. Tijekom povijesti bila je dio rituala kojima se tjeraju bolesti i smrt, a imala je i glavnu ulogu u obredima ozdravljenja. Postoji vjerovanje da glazba ima natprirodne moći, da potiče sklad neba i zemlje. Od očuvanja baštine do poticanja međukulturnog dijaloga glazba služi kao bezvremenski izraz jedinstva i kulturnog nasljeđa brojnih zajednica diljem svijeta.

Kad su zvuci prve hrvatske opere odzvanjali gradskom vijećnicom Senandrije, bili su poput mosta između kultura pridonoseći raznolikosti, a u isto su vrijeme potvrđivali naš kulturni identitet. Pjesma je zajednički jezik i, da bi doprla do nas, nije potrebno govoriti jezikom kojim su njezini stihovi napisani ili biti u zemlji u kojoj je pjesma nastala. Pjesma preokračuje sve granice i barijere.

Glazba je sredstvo kojim se jača kulturna povezanost, osjećaj pripadnosti i jedinstva te je tako važna i za hrvatsku zajednicu u Mađarskoj. Ona ujedinjuje pojedince sa zajedničkim iskustvima i pozadinom, a glazba je njihove domovine poput posude za taljenje u kojoj se radi očuvanja tradicije i povezivanja generacija njeguje osjećaj zajedništva i u okolini u kojoj većinski prevladava drukčije kulturno okruženje.

Bilo kroz tradicionalne melodije, plesne ritmove, zvuke tamburice, glazba nas čini ponosnima – ona prosljeđuje glasove prošlosti i sadašnjosti unutar narodnosne zajednice. Tako Hrvati u Mađarskoj glazbom, na festivalima i kulturnim događajima, prenose svoje folklorne plesove, običaje, jezik i vrijednosti na buduće generacije. Potiču mladu generaciju poučavanjem tamburice, folklornih plesova i običaja vlastitim primjerom da budu nasljednici umjetnika, glazbenika i kulturnih ambasadora koji će osigurati kontinuitet umjetničkih tradicija zajednice.

Narodnosne zajednice izvan svoje matične zemlje izložene su složenostima nasljeđa i identiteta, a glazba je zajednički jezik kojim se čuva bogatstvo kulturne baštine i tradicije narodnosti, ali i potiče bolje razumijevanje i uvažavanje unutar globalnog društva.

Kršul

GLASNIKOV TJEDAN

„Zakonske su odredbe jasne. Isključivo pravo na postavljanje narodnosne liste na parlamentarnim izborima imaju državne samouprave, a glasati mogu samo birači koji se upišu u poseban registar narodnosnih birača za parlamentarne izbore, čime gube pravo glasanja za stranačke liste.”

Nećemo se uspjeti ni okrenuti, a izborna 2026. godina bit će nam pred vratima. Naime, 2026. godine održat će se parlamentarni izbori, po svojoj prilici negdje u rano proljeće. Drugog dana 2024. godine Nacionalni izborni ured dostavio je svim kućanstvima u Mađarskoj obavijest, a uz nju je priložen i odgovarajući obrazac, čime je započela registracija pripadnika narodnosti i za parlamentarne izbore.

Zakonske su odredbe jasne. Isključivo pravo na postavljanje narodnosne liste na parlamentarnim izborima imaju državne samouprave, a glasati mogu samo birači koji se upišu u poseban registar narodnosnih birača za parlamentarne izbore, čime gube pravo glasanja za stranačke liste. Od 2014. godine narodnosni birački popisi (pa tako i hrvatski) kontinuirano su otvoreni. U hrvatskom biračkom popisu 4. ožujka 2025. godine bilo je upisano 11 608 hrvatskih birača, a u hrvatskom je popisu za parlamentarne izbore bilo upisano 2486 birača.

Podsjetimo, u registru hrvatskih birača koji su ostvarivali pravo glasa na parlamentarnim izborima 6. travnja 2014. godine bila su upisana 1624 glasača, od čega je njih 1212 dalo glas za Hrvatsku državnu listu, koju je predvodio Mišo Hepp, tadašnji predsjednik Hrvatske državne samouprave, koja ima isključivo zakonsko pravo postavljanja državne hrvatske liste na parlamentarnim izborima. Na parlamentarnim izborima održanim 8. travnja 2018. lista hrvatske nacionalne manjine dobila je 1743 glasa, a prvi s liste, Jozo Solga (tadašnji voditelj Ureda HDS-a), dobio je glasnogovornički mandat. Na parlamentarnim izborima održanim 3. travnja 2022. lista koju je postavila Hrvatska državna samouprava dobila je 1760 glasova, a prvi s liste, Jozo Solga, ponovno je dobio glasnogovornički mandat.

Romska državna samouprava 2022. godine nije uspjela postaviti svoju državnu listu te su Romi ostali bez parlamentarnog predstavnika.

Državni tajnik za vjerske i narodnosne veze Ureda premijera Miklós Soltész u svojem intervjuu za časopis Barátság, koji je objavljen u prvom broju časopisa 15. veljače 2025. godine, na pitanje novinara „Koje su promjene već vidljive u vezi s izborom glasnogovornika za 2026. godinu?” odgovorio je:

„Izbor glasnogovornika odgovornost je i zadatak državnih samouprava. Zahvaljujem trenutačnim glasnogovornicima na njihovu desetogodišnjem radu (od 2014. godine). Neki od njih najavili su da se neće ponovno kandidirati. Desetogodišnje iskustvo pokazuje koliko su ljudski odnosi važni. U onome što smo postigli na području nacionalnih manjina glasnogovornici i državni predsjednici imali su važnu ulogu. Potičem kandidate da iskoriste iskustva sadašnjih glasnogovornika u vezi s njihovom uspješnom suradnjom s vladom – to je ključ za uspješan rad.”

Državni tajnik naglasio je važnost parlamentarnih izbora i izbora predstavnika manjina u Mađarski parlament. Osvrnuo se na 30 godina razvoja sustava narodnosnih samouprava u Mađarskoj s posebnim naglaskom na posljednjih 15 godina:

„Izdvojio bih prisutnost narodnosnih predstavnika u parlamentu, posebno u slučaju njemačke nacionalne manjine. Zahvaljujući suradnji glasnogovornika i predsjednika državnih samouprava uspjeli smo ostvariti velike promjene u materijalnim uvjetima koje smo započeli u posljednjim godinama. Sustav nacionalnih manjinskih samouprava i naš zakon o nacionalnim manjinama jedinstveni su u Europi.”

Od zakonom priznatih narodnosti u Mađarskoj tek je jedna – njemačka narodnost – u tri parlamentarna ciklusa ostvarila punopravni zastupnički status, s pravom glasa, na temelju povlaštenog broja glasova (što iznosi jednu četvrtinu glasova potrebnih za jedan parlamentarni mandat).

Branka Pavić Blažetin

Sjednica Udruge državnih narodnosnih samouprava u Mađarskoj

Kako doznaje Hrvatski glasnik, u sjedištu Državne samouprave Slovaka u Mađarskoj 12. ožujka održana je sjednica članova Udruge državnih narodnosnih samouprava u Mađarskoj. Članovi Udruge predsjednici su 13 državnih samouprava narodnosti u Mađarskoj.

Ova udruga nekoliko puta godišnje organizira neformalne razgovore i konzultacije članova, a na pojedine sjednice pozivaju i članove Odbora za narodnosti Mađarskog parlamenta. Njihova je svrha usklađivanje zajedničke politike prije sastanaka i razgovora s nadležnim vladinim tijelima odgovornima za provedbu narodnosne politike.

Nakon izbora održanih 2024. godine 11. prosinca održana je prva sjednica Udruge državnih narodnosnih samouprava nakon konstituiranja novih saziva za mandat 2024. – 2029. U skladu sa statutom Udruge tad su članovi izabrali novo – staro vodstvo. Za predsjednicu organizacije ponovno je izabrana Erzsébet Holler-Racsó, a za potpredsjednike Ivan Gudan (predsjednik Hrvatske državne samouprave) i Dancso Muszev (predsjednik Državne samouprave Bugara u Mađarskoj). Na dnevnom su redu sjednice tad bile i izmjene i dopune Statuta, delegiranje članova u odbor za pripremu odluka pri Upravi fondova Gábora Bethlena te određivanje članarine za 2025. godinu.

Kako je šturo objavljeno na Facebook profilu Državne samouprave Slovaka, na

Sjednica Udruge državnih narodnosnih samouprava u Mađarskoj

sjednici održanoj 12. ožujka čelnici državnih samouprava raspravljali su o najvažnijim pitanjima koja utječu na položaj njihovih narodnosnih zajednica. Poseban je naglasak

stavljen na pitanja obrazovanja narodnosnih zajednica te na teme stručnih skupova koji se planiraju.

Branka Pavić Blažetin

Državno natjecanje iz hrvatskoga jezika i književnosti za srednjoškolce (OKTV)

U Nefitnom poduzeću za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica” 10. ožujka održan je drugi, usmeni krug Državnog natjecanja iz hrvatskog jezika i književnosti za srednjoškolce. Prisutne je uvodnim govorom pozdravila ravnateljica Croatice Timea Šakan-Škrin.

Nakon prvog, pismenog kruga natjecanja (koje je bilo u siječnju) u drugom krugu sudjelovalo je sedmero učenika: dvije učenice HOŠIG-a (Mira Dörhmann i Letícia Bálint) te pet učenika Hrvatske gimnazije „Miroslav Krleža” (Fanni Murai, Ivan Geraskin, Vanda Blanka Bosnyák, Gréta Dudás i Bálint Prosenyák).

Hošigovci su stigli u pratnji profesorice Marije Petrić, a pečušku ekipu pratila je profesorica Rita Ronta.

U ocjenjivačkom odboru bili su Timea Bockovac, Stipan Karagić i Tomislav Krekić. Učenici su imali tri zadatka. Trebali su se predstaviti i reći svoje planove za budućnost te su imali jednu temu iz hrvatskog jezika i jednu iz književnosti.

Rezultati natjecanja svečano će se proglasiti u svibnju.

Kršul

Sjednica Skupštine Hrvatske državne samouprave

U skladu s odredbama Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave 8. veljače 2025. godine sazvana je redovita sjednica Skupštine u Uredu HDS-a u Budimpešti. Osim članova Skupštine sjednici su nazočili parlamentarni glasnogovornik Hrvata u Mađarskoj Jozo Solga, neki od voditelja HDS-ovih ustanova i poduzeća te predstavnici hrvatskih medija i građani.

Na početku sjednice minutom šutnje odata je počast preminulim bivšim članovima Skupštine HDS-a: Matiji Šmatoviću i Stipanu Krekiću.

Nakon utvrđivanja kvoruma (nazočilo je 27 od 31 zastupnika) za ovjervitelja zapisnika izabran je Blaško Bošnjak (SHM). Predsjednik HDS-a Ivan Gugan (SHM) iznio je prijedlog dopune dnevnog reda: izmjene Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave, raspravu o honorarima zastupnika i zamjenice predsjednika HDS-a, odgađanje 37. točke dnevnog reda (rasprave o prijedlogu zastupnika Franje Pajrića (Hrvati – Horvátok)) za sljedeću sjednicu jer ravnatelj Hrvatskog kazališta Slaven Vidaković nije mogao nazočiti na ovoj sjednici.

Predsjednik HDS-a Ivan Gugan

Ponovno izabrani Andrija Handler i Tibor Radić

Skupština je počela rad na 40 prihvaćenih točaka dnevnog reda. U trećoj točki dnevnog reda bilo je Izvješće glasnogovornika Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozse Solge za 2024. godinu. Među ostalim je istaknuo: „Prošla godina, 2024., bila je vrlo važna za našu zajednicu. Morali smo urgirati da se promijeni regulativa da na izbore mogu ući samo civilne udruge koje su registrirane kao hrvatske civilne udruge. Da je to ušlo u zakon, tj. da nije odgođeno da uđe u zakon, ni Savez Hrvata ne bi mogao ići na izbore jer nije registriran kao hrvatska udruga. To se dogodilo, a od 1. srpnja vrijedi novi zakon. Dakle, ako netko želi ići na nove izbore, treba provjeriti što je u sudskom registru i tražiti izmjenu statuta ako je potrebno. Imali smo sastanak s Državnim povjerenstvom za izbore, oni su dali izvješće i unutar Odbora za pravosuđe. Re-

kao sam da se trebaju mijenjati zakoni jer, kako znate, bilo je puno nevažećih glasova. Također sam predložio da onim naseljima u kojima će se utemeljiti hrvatska narodna samouprava na izborima budu važeći i oni glasovi gdje kuverta nije zatvorena. Ta kuverta nikamo ne putuje i ne krši se tajnost te je tako i prihvaćeno u novom zakonu. Važna je stvar i to da se dosad proračun prihvaćao do početka ljeta, ali je zbog ratne krize i biranja predsjednika u SAD-u to odgođeno. Prijedlog je došao u listopadu, nakon utemeljenja HDS-a, i nije bio povoljan ni za HDS ni za druge narodnosti. Iznos namijenjen za manjinske zajednice bio je isti, nije se mijenjao tri godine. Narodnosni odbor zasjedao je u suradnji sa Savezom državnih samouprava te smo predali inicijativu da se dopuni, izmijeni te da se vrte stavke i za djelovanje i za ulaganja. Postigli smo povišicu od 20 % za te stavke, tako i za HDS i za medije. Još je jednu inicijativu prihvatio Mađarski parlament: da lokalne narodnosne samouprave koje su održavatelji odgojno-obrazovnih institucija, dakle kod nas Hrvatska samouprava Koljnofa i Hrvatska samouprava Semelja, imaju mogućnost dobiti trostruku potporu za djelovanje, što je 3 120 000 Ft.”

Slijedilo je glasanje i rasprava prema točkama dnevnog reda. Prihvaćena je potpora Ureda predsjednika Vlade za djelovanje Hrvatske državne samouprave i

medija (316,3 milijuna forinti), djelovanje institucija u održavanju Hrvatske državne samouprave (390,1 milijun forinti) te potpora Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH za projekt „Državni dan Hrvata” (6500 eura). Donesena je odluka o osiguravanju proračunske potpore za Croaticu n. d. o. o. za djelovanje hrvatskih medija u 2025. godini (izdavanje Hrvatskoga glasnika, djelovanje Radija „Croatica”, djelovanje internetskog TV-a „Croatica”, izdavanje časopisa „Zornica”) u visini od 84 502 400 forinti. Donesena je odluka o osiguravanju proračunske potpore Croatici n. d. o. o. za djelovanje Hrvatskog kulturnog središta u 2025. od 7 000 000 forinti. Također je donesena odluka o osiguravanju proračunske potpore Udruzi Savez državnih narodnosnih samouprava za izdavanje narodnosnog časopisa „Barátság” u 2025. od 15 500 000 forinti. Donesena je i odluka o osiguravanju potpore za djelovanje Hrvatskog kazališta Pečuh n. d. o. o. u 2025. godini u visini od 35 000 000 forinti.

Potom se prema točkama dnevnog reda prišlo usvajanju proračuna i plana rada proračunskih institucija HDS-a.

Usvojeni su proračuni za 2025. godinu: proračun Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma Santovo od 493 795 804 forinte, proračun Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Mirolava Krleža od 934 804 104 forinte te

Glasa se

proračun Hrvatskog vrtića, osnovne škole i gimnazije Mate Meršića Miloradića od 3 71 363 258 forinti.

Usvojen je i proračun i plan rada Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj za 2025. godinu od 47 970 000 forinti. Kod Usvajanja proračuna i plana rada Hrvatskog kluba Augusta Šenoe za 2025. godinu predsjednica Odbora za kulturu Mirjana Steiner (SHM) predložila je da se prihvati proračun, ali da se plan rada doradi do kraja veljače, što je nakon kraće rasprave i prihvaćeno. Prihvaćen je proračun od 32 760 000 forinti. Usvojen je proračun i plan rada Zbirke sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj za 2025. godinu od 42 582 339 forinti te proračun i plan rada Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata u Mađarskoj za 2025. godinu od 33 347 339 forinti. Usvojen je proračun i plan rada Hrvatskog kulturno-prosvjetnog zavoda „Stipan Blažetin” za 2025. godinu od 42 498 873 forinte.

Kod točke 19 (Usvajanje proračuna i plana rada Hrvatskog kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin” za 2025. godinu) predsjednica Odbora za kulturu Mirjana Steiner predložila je da „Hrvatski katolički kalendar” postane izdanje Croaticum te da se Hrvatska samouprava Martinaca i institucija dogovore oko termina održavanja programa kako ne bi bilo preklapanja. Nakon kraće rasprave prihvaćen je proračun od 42 061 523 forinte. Usvojen je zatim proračun i plan rada Kulturnog centra bačkih Hrvata za 2025. godinu od 40 268 657 forinti, proračun i plan rada Hrvatskog pedagoškog i metodičkog centra za 2025. od 31 841 487 forinti, proračun i plan rada Hrvatskog internata „Collegium

Croaticum” za 2025. od 37 501 023 forinte. Potom je usvojen proračun Ureda Hrvatske državne samouprave za 2025. godinu od 184 174 221 forintu.

U 24. točki dnevnoga reda usvojen je proračun Hrvatske državne samouprave, Ureda, institucija i medija za 2025. godinu s prihodima i rashodima od 3 020 116 943 forinte.

Među ostalim usvojen je Plan poslovanja Croatice n. d. o. o. za 2025. godinu kao i Plan poslovanja Zavičaja d. o. o. za 2025. godinu. O planovima rada institucija i poduzeća više riječi bit će u sljedećim brojevima tjednika Hrvata u Mađarskoj.

Usvojena je odluka o datumu i mjestu upisa djece u odgojno-obrazovne institucije u održavanju Hrvatske državne samouprave za pedagošku/školsku godinu 2025./2026., odluka o zatvaranju pedagoških ustanova u održavanju Hrvatske državne samouprave u pedagoškoj godini 2024./2025. radi generalnog čišćenja, odluka o međuvladinim stipendistima (TEMPUS), odluka o delegiranju hrvatskih stručnjaka u državnu pedagošku stručnu reviziju Ureda za obrazovanje, odluka o izmjeni ugovora o preuzimanju obaveza i zadataka između Ureda i proračunskih korisnika u održavanju Hrvatske državne samouprave, odluka o Prijenosu vrijednosti ulaganja na vlasnike nekretnina, odluka o uvođenju imena u registar narodnosnih imena. Održana je rasprava o natječajima koje će HDS predati Društvu za upravljanje Fondom „Gábor Bethlen”.

Donesena je odluka o raspisivanju natječaja za ravnatelja Hrvatskog vrtića, osnovne škole i gimnazije Mate Meršića Miloradića.

Pod točkom Rasprava o prijedlogu zastupnika dr. Franje Pajrića govorilo se o inicijativi pokretanja Putujućeg hrvatskog kazališta koje bi njegovala postojeća glumačka amaterska društva te se tražilo prihvaćanje Izjave o prihvaćanju inicijative od Skupštine HDS-a nakon koje bi se mogli započeti razgovori o suradnji s Hrvatskim kazalištem u Pečuhu. Pod 39. točkom dnevnog reda predsjednik HDS-a Ivan Guban istaknuo je da je potrebno mijenjati Pravilnik o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave jer će se mijenjati i honorari članova Skupštine, a u pravilniku su navedeni dosadašnji honorari. U raspravi o honorarima zastupnika između ostalog doznalo se kako će svi djelatnici institucija i poduzeća kojima je održavatelj ili vlasnik HDS s prošlogodišnjim povećanjem plaće dobiti povišice od otprilike 30 %. Svi zastupnici Skupštine HDS-a dobit će viši honorar: zastupnik 30 000 Ft, ako je zastupnik i član odbora 40 000 Ft, predsjednici odbora i savjetnici HDS-a 50 000 Ft, a zamjenica predsjednika HDS-a 300 000 Ft uz dodatak za troškove od 45 000 Ft.

Uslijedio je zatvoreni dio sjednice Skupštine HDS-a. Kako doznaje Hrvatski glasnik, na zatvorenom dijelu sjednice za ravnatelja Hrvatskog kulturno-prosvjetnog zavoda „Stipan Blažetin” izabrana je dosadašnja ravnateljica Zorica Prosenjak Matola, za ravnatelja Zbirke sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj dosadašnji ravnatelj Andrija Handler te za direktora Zavičaja d. o. o. dosadašnji direktor Tibor Radić. Prema informacijama koje ima Hrvatski glasnik svi su kandidati jednoglasno prihvaćeni.

Kršul / Branka Pavić Blažetin

Muškim prelom završilo pokladno razdoblje bačkih Hrvata

U organizaciji Hrvatske samouprave Gare u subotu 1. ožujka održano je tradicionalno Muško prelo, čime je zaključeno pokladno razdoblje i niz od 15 prela bačkih Hrvata. Na jedinstvenoj pokladnoj zabavi bunjevačkih Hrvata u Gari okupilo se oko 200 muškaraca iz Gare i okolnih naselja, a bilo je i stalno pozvanih gostiju iz prekograničnih prijateljskih naselja – Topolja iz Hrvatske, Riđice iz Srbije i drugih.

Ovo jedinstveno događanje bačkih Hrvata seže u razdoblje između dvaju svjetskih ratova kad su garski momci na pokladni utorak obilazili djevojačke kuće te djevojke darivali jajima, kobasicama i slaninom. Na kraju bi se okupili u omiljenoj Lenkinoj miji, gdje bi sve sakupljeno ispekli te se veselili uz tamburaše. Točno u ponoć završila bi zabava, a momci bi se razišli svojim kućama jer bi počela korizma i post.

Na inicijativu nekolicine ljudi prije 40-ak godina taj je običaj ožvijen, a odonda se Muško prelo priređuje subotom kao posljednje u nizu bačkih pokladnih zabava. U međuvremenu je došlo do izvjesnih pro-

Martin Kubatov pozdravlja goste i Orkestar „Bačka“

Plesalo se „momačko“ kolo

mjena, pa se tako više ne obilaze bunjevački domovi, nego se pripadnici bunjevačkih Hrvata i njihovi gosti okupljaju na zajedničkoj zabavi u mjesnom domu kulture. Uz bunjevačke Hrvate vrlo rado okupljaju se i Nijemci i Sikuljci, a obvezno se kuha i čuveni garski ovčji paprikaš, omiljeno blagdansko jelo bunjevačkih Hrvata.

Kao i svake godine, pripreme su počele već u ranim popodnevrim satima okupljanjem ekipe zadužene za pripremanje ovčjeg paprikaša. On se i ove godine pripremao od sedam ovaca – šest za goste i jedne za organizatore.

Dom kulture već pola sata prije početka bio je ispunjen do posljednjeg mjesta, a po tradiciji prelo je otvoreno najpoznatijom preljskom pjesmom „Kolo igra, tamburica

Dio uzvanika i gostiju

svira“ koju je izveo domaći Orkestar „Bačka“ uz prepoznatljive stihove „Prelo kupi, svaki mu se divi, nek' se znade da Bunjevac živi“.

Nakon uvodne i zajedničke pjesme predsjednik Hrvatske samouprave Gare Martin Kubatov srdačno je pozdravio oku-

pljene, među njima posebno uzvanike i goste iz prijateljskih naselja. Posebno je zahvalio članovima zajednice koji su sudjelovali u organizaciji i pripremanju omiljenog tradicionalnog ovčjeg paprikaša. Za to su najzaslužniji bili kuhari Tomica Bakai i Milan Kubatov, a pod njihovim vodstvom kuhali su otac i sin István i Énok Varga, zatim György Fazekas, László Pál, Tamás Csátár i Marin Kričković. Nazočnima se obratio i generalni konzul RH u Mađarskoj Drago Horvat, koji je posebno pozdravio bivšeg parlamentarnog zastupnika i predsjednika Hrvatske državne samouprave Mišu Heppa, rodom iz Gare. Uz ostalo je naglasio kako su svi nazočni postali dio legende muškog prela. „Danas živimo u vremenu krize identiteta, ovdje toga nema jer svi znamo da smo muško“, kazao je u šali generalni konzul i poželio svima dobru zabavu.

Nakon blagoslova jela i okupljenih dušnogčkog župnika vlč. Sabolča Tomaškovića na hrvatskom i garskog župnika vlč. Tibora Szűcsa na mađarskom jeziku druženje je nastavljeno zajedničkom večerom uz tradicionalni ovčji paprikaš, dobru kapljicu vina, glazbu, pjesmu, kartanje i druženje, a bilo je i momačkog plesa. U kolu smo zamijetili i nekoliko nepoznatih „zamaskiranih stranaca“ u crnim šeširima skrivenih iza tamnih naočala. Kao i svake godine, tijekom večeri za dobro raspoloženje pobrinuo se domaći Orkestar „Bačka“, pa je veselica potrajala do zore.

S. B.

KOLINJE U KUKINJU

U organizaciji Mjesne samouprave Kukinja i Hrvatske samouprave Kukinja 22. veljače održano je tradicionalno kolinje. Počelo je u jutarnjim satima, a završilo kolinjskom gozdom u mjesnom domu kulture, gdje je okupljene zabavljao orkestar kukinjskog KUD-a „Ladislav Matušek”.

Veseli sudionici svinjokolje, Andrea miješa meso za kobasice

Kako je objavljeno na Facebook stranici sela Kukinja, tradicionalno kolinje trajalo je od jutra pa sve do kasnih večernjih sati uz večernju zabavu. Kolinje je ove godine nakon duge pauze organizirano u suradnji

s Hrvatskom samoupravom Kukinja, a događanje je okupilo brojne Kukinjčane te ostvarilo velik uspjeh.

„Mnogi su sudjelovali u kolinju, uključili se u radove i svojim vrijednim rukama

pridonijeli uspjehu druženja”, izjavila je načelnica Kukinja Júlia Máli.

Organizatori su zahvalili svima koji su dobrovoljno pomogli u kolinju ili sudjelovali u pripremi jela.

Posebna zahvala ide mesaru koji je sa svojim pomagačima osigurao obradu mesa. Józsi Balogh sa suradnicima je pripremio mesnu juhu i sarmu, a restoran Lécka pružio je podršku događanju. Józsi Simai pobrinuo se za izvrsno pečenje i ostale specijalitete kolinja.

Izvrsno postavljen bogati stol okupio je Kukinjčane, koji su se zabavljali uz orkestar KUD-a „Ladislav Matušek”, čime je osigurana sjajna atmosfera i nezaboravna večer. Žene su donijele domaće krafne i kolače te tako dodatno doprinijele uspjehu druženja.

Cjelodnevne trenutke fotoaparatom je zabilježio Máté Szemelyác.

Branka Pavić Blažetin

U Petardi (Baranjsko Petrovo Selo)

U Bremenu djeluje Hrvatsko folklorno društvo „Seljančice”, koje u sklopu KUD-a „Ezüst Szárnyak” („Srebrna krila”) vodi Anica Ivanović. Društvo ima malu i veliku folklornu skupinu te njeguje izvrsne veze s folklorasima u Petardi.

Tako su i ove godine sudjelovali na manifestaciji Male buše u Petardi, koja je održana u organizaciji Udruge Petaračkih buša i KUD-a „Seljačka sloga” iz Baranjskog Petrova Sela. Nastupili su 23. veljače u mimohodu malih buša i dječjih KUD-ova, a njihova skupina „Male Seljančice” imala je i poseban nastup u mjesnom domu kulture.

Tradicija buša, stara više stoljeća, njeguje se i danas. Postoji nekoliko legendi o bušama. Prema jednoj buše su svojom bukom i galamom tjerale Turke s ovih prostora, a prema drugoj strašne buše imaju moć otjerati zimu.

Petaračke buše održavaju se u Baranjskom Petrovu Selu, koje je u narodu poznato kao Petarda, pa odatle i naziv manifestacije.

Manifestacija je trajala četiri dana: Male buše, Lipe buše, Strašne buše, a posljednjeg dana održane su zajedno Lipe i Strašne buše. Svakoga dana povorke su prolazile kroz naselje, a posljednjeg je dana zapaljen fašnik, ispečen vol te simbolično otjerani zlo i zima.

„Neizostavne su bile i krafne, rakija, vino te zabava uz tamburaše”, rekla nam je Anica Ivanović iz Hrvatskog folklornog društva „Seljančice”.

Hrvatsko folklorno društvo „Seljančice”

Društvo je na bušama sudjelovalo 2. ožujka. Bili su dio mimohoda Lipih buša, nastupili u sklopu programa KUD-ova u mjesnom domu kulture te sudjelovali u zabavi uz Tamburaški sastav „Čokanj”.

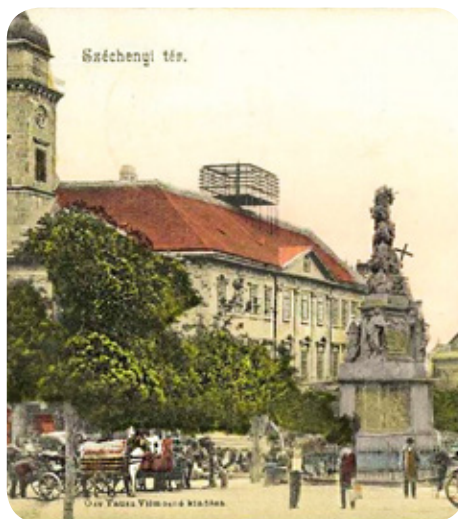
Branka Pavić Blažetin

O hrvatskim prezimenima Pečuha i okolnih naselja na osnovu osmrtnica tiskanih tijekom 2023. i 2024. godine

Zemljopisni položaj Pečuha, koji se pozicionirao do početka 20. stoljeća kao važno crkveno i kulturno-povijesno središte, tijekom mnogih stoljeća u prošlosti snažno je privlačio sposobne, znanja žedne mlade Hrvate iz bližih i udaljenijih susjednih hrvatskih etničkih prostora. Taj je proces također poticala i primjetna prisutnost hrvatske zajednice u svakodnevni višenacionalnog grada Pečuha. Kad govorimo o višeznačnosti u starim vremenima grada, valja znati da su predstavnici Hrvata u Pečuhu dobivali mjesta u gradskim vijećima. O broju stanovnika Pečuha hrvatskog podrijetla, posebice u 18. stoljeću, ujedno i značaju poznavanja hrvatskog jezika najbolje svjedoče podatci prema kojima je 1788. (u vrijeme vladavine Josipa I.), a prema izvještaju o zanimanjima i poznavanju jezika službenika i činovnika gradske kuće od 26 zaposlenih 24 govorilo hrvatski jezik, a njih dvadesetak služi se sa sva četiri jezika što su bila „u svakodnevnoj upotrebi u gradu latinskim, njemačkim, mađarskim i hrvatskim“. Imamo podatak iz popisa stanovnika iz 1839. godine kada se je trećina stanovnika Pečuha izjašnjavala Hrvatima, tako da su tada u gradu živjela 5334 Mađara, 4438 Nijemaca i 4291 Hrvat. Na temelju navedenih povijesnih činjenica i niza drugih ovdje nespomenutih jednosmisleno se može ustvrditi da se u povijesti pečuških Hrvata 18. i prva polovica 19. stoljeća mogu smatrati svojevrsnim zlatnim dobom. Od druge polovice 19. stoljeća kao rezultat industrijalizacije i urbanizacije ubrzala se asimilacija nemađarskog, time i hrvatskog građanstva.

Analiza hrvatskih prezimena preminulih 2023. i 2024. godine u Pečuhu i njegovoj okolini ukazuje na korijenje tih Hrvata i krajeva odakle su se njihovi predci doselili u ove prostore. S obzirom na učestale snažne pritiske pomađarivanja nemađarskih prezimena tijekom 19. i 20. stoljeća, pa tako i hrvatskih, brojna novonastala, pomađarena prezimena nismo uzeli u obzir jer se nije moglo ući u trag izvornog prezimena dotične osobe. Više prezimena poput Barić, Bošnjak, Dominković, Gašparić, Kolar, Marković, Martinović, Petrović, Romić, Horvat (najčešće), a koja potječu iz raznih krajeva Hrvatske i Bosne Hercegovine spominju se i više puta u osmrtnicama. Prema izdanju Acta Croatica svi nositelji ovdje navedenih prezimena deklarirali su se kao Hrvati.

Po prirodi stvari u ranijim stoljećima veliki broj Hrvata nastanio se u Pečuh iz obližnjih krajeva Slavonije, o čemu svjedoče sljedeća

prezimana osmrtnica u Pečuhu: Balatinac u Gajiću u okolini Belog Manastira svaki se osmi stanovnik tako preziva, Gerdešić, Gogolak Beli Manastir, Mozeri u Hrvatskoj su Hrvati iz grada Iloka, Čolakov, Zaležak Vukovar, Kačar Vukovar, Osijek, Amidža Đurđenovac, Andok Daruvar, Pakrac, Andrašević Nova Gradiška, Našice, Panta, Toka Našice, Aparac, Marčik, Osijek, Barho, Gavlik, Orovica Orahovica, Kata, Beranek Požega, u Doljanovcima kod Požege svaki dvadeseti stanovnik preziva se Beranek, Guzmić najviše ih je u okolini Požege i u Pleternici, Berkić, Borbaš, Šuvak Slatina, u Čadavici u okolini Slatine svaki dvadeseti stanovnik nosi to prezime, Barić Babina Greda, Bjelovar, Rado, Bana Donji Miholjac, Božanović, Petik, Molitor Vinkovci, Hodovan okolica Starih Jankovaca u Slavoniji, Bubreg, Maković, Mihalik, Jakobović, Pinter, Čeke, Hosu, Dudaš Đakovo, Bukvić, Červenka, Čizik, Flisar, Simćak Virovitica, Marek Orešac pokraj Virovitice, Bjelovar, Dominković Županja, Dukan Novska, Đurković u Marjančacima u gradu Valpovu svaki šesti stanovnik nosi ovo prezime, Vida u Starom Petrovu Polju u okolini Slatine svaki deseti stanovnik prezivao se Vida, Grekša Našice, Virovitica, Adam, Jurasović Nova Gradiška, u Brđanima pokraj Nove Gradiške svaki deseti stanovnik nosi to prezime, Kili(jan) Pleternica, Kešić Beli Manastir, Požega, Gradiška, Paulin, Kolesarić Slavonski Brod, u Zoljanima kod Slavenskog Broda svaki drugi stanovnik preziva se Kolesarić. Prezime Lenković povezano je s imenom Lena koja je skraćena od Magdalene koje potječe iz grčkog jezika, a znači „iz Magdale“. Inače Magdalena je ime koje je dobilo popularnost zbog lika Marije Magdalene u Bibliji, koja je bila jedna od najpoznatijih žena u Isusovu

životu. Prezime Lenković stoga se može tumačiti kao „pripadnik obitelji Magdalene“ ili „potomak koji nosi ime Lena“. Rašireno je u Slavoniji i Dalmaciji. Mičak, Mičak Grubišno Polje, Osijek, Mišinec Valpovo, Mojzeš Ivanac, Ostrogonac je jedno od manje poznatih prezimena u Hrvatskoj. Pojavljuje se uglavnom u Slavoniji, pa može potjecati od sela Ostrožin u okolini Požege. Prema nekim izvorima prezime bi moglo potjecati od riječi „ostrog“, koja se odnosi na oštar ili žilav, a „gonac“ koja označava osobe koje gone nešto ili nekoga. Stoga bi se prezime moglo protumačiti kao osoba koja je oštra ili žilava u gonjenju ili tjeranju nečega ili nekoga. Po drugima potječe od hrvatskog naziva Ostrogon za mađarski grad Esztergom. Periškić Osijek, Vinkovci, Bilje, Petrović često prezime u mnogim mjestima Slavonije, Smolinski Vukovar, Pleternica, Stanković Belišće, Bocanjec, Osijek, Stević Osijek, Vukovar, Šimara Donji Miholjac, Našice, Šokac Baranjsko Petrovo Selo, Slatina, Vi-

TRENUTAK ZA PJESMU

Bilo je nekoć

Bilo je nešto lijepo pa prošlo,
– Il tek je sanja to bila –
Ljepše od zvijezda, ljepše od ruža
I smiješka planinskih vila.

Bile su noći mjesecne, lijepe,
I pune radosti vrele.
Bile su bašče mirisa pune,
I ruže cvale su bijele.

Bilo je smijeha, pogleda dugih,
Što sve no izreći znaju,
Bilo je sreće, uzdaha sjetnih,
I himnâ čarobnom maju.

Bila je duša prepuna sunca
I plamne čežnje, što sine
Katkad ko nebom krijesnica sjajna
Pa onda umre i zgine.

Bilo je nekoć. Mrak je sad svuda
I bol, što pali i peče.
Bila je sanja, bila je priča
U jedno najljepše veće.

Antun Branko Šimić

rovitica, Štivić Županja, Pleternica, Vašćan od sela Vaška u Podravini, Vrabel Hrnjevac (Orahovica), Đakovo, Zagorac je među pet najčešćih prezimena u Hrvatskoj. Potječe od riječi „zagora“, koja označava brdsko ili planinsko područje, a najviše je nositelja tog prezimena u Županji u Slavoniji, Bartoš, Flisar Daruvar.

Nemali broj predaka današnjih stanovnika Pečuha vuče korijene u zapadnoj, nešto manje u središnjoj Hrvatskoj i Banovini poput: Galjar, Bakan, Karan, Koser, Duga, Lacković, Ruško, Bobovčan, Šamu, Arač Đurđevac, Čorba svaki sedmi stanovnik u Gradu Đurđevcu nosi to prezime, Turčić Đurđevac, Sessvete, Zagreb, Berta, Dugalija iz okolice Đurđevca i Koprivnice, Laklija Đurđevac, Bjelovar, Bičar, Jandrašić Koprivnica, Trubić Požega, Slunj, Ginder Ivanić-Grad, Bedeković, Tanić Bjelovar, Bernić Petrinja, Sisak, Bogdan, Gočan, Peters Kutina, Derjanec Krapina, Fabijan u Jagnjić Dolu pored Samobora svaki četvrti stanovnik se tako preziva, Frančić Mursko Središće, Čakovec, u Lonjigima (Duga Resa) skoro svaki drugi stanovnik se tako preziva, Fučkar Krapina, Ludbreg, Gašparić Lepoglava, u Ježovcu svaki osmi stanovnik nosi to prezime, Koprivnica, Prelog, Pacur Križevci, u Gušćerovcu u okolici Križevaca svaki osmi stanovnik se tako preziva, Gojak, Jakšić Karlovac, Golac Gospić, Gruborović Glina, Barko, Katić, Vranešić, Baršić, Kasonić Ogulin, Kožuh u naseljima Novi Farkašić i Graberje u gradu Petrinji svaki deveti stanovnik preziva se Kožuh, Hanak Čazma, Pongrac Prelog, Hobar Prelog, Sisak. Prezime Janko ima duboko korijenje u hrvatskoj povijesti. Vjerojatno potječe od staroslavenskog „Jan“, što znači „Bog je milostiv“. To prezime bilo je popularno za vrijeme Hrvatskog kraljevstva, a nakon toga prenosilo se na generacije kao prezime. Spada među najčešća hrvatska prezimena. Najviše ga ima na sjeverozapadu Hrvatske, posebno u Zagrebu i okolici te u Krapinsko-zagorskoj županiji, a ima ga i u Slavoniji, Dalmaciji i Istri. Jerant Vrbosko, Kitičić Bestovje u Zagrebačkoj županiji, Koren Novi Marof, Varaždin, Milovec, Ipša Varaždin, u Madžarevu u Novom Marofu svaki deveti stanovnik nosio je to prezime, Koronić Čakovec, Zagreb, Romanović, Krapec Jastrebarsko, u Beteru kod Jastrebarskog svaki se osmi stanovnik tako preziva, Grgas (Gergász) Jastrebarsko, u Hutinu u okolici Jastrebarskog svaki peti stanovnik preziva se Grgas, Lazar, Tot Varaždin, Ivanec, Matković Velika Gorica, Martinković Ludbreg, Mihalković, Novak, Trojnar, Serec, Horvat Čakovec, Leš u Policama u gradu Klanjcu svaki peti stanovnik nosi to prezime, Pilko, Klanjec, Zagreb, Pregrada, Novi Marof, Ratković Varaždinske Toplice, u Škarniku svako drugi stanovnik se tako preziva, Sesar

Dugo Selo, Sessvete, Sokol, Vančik, Višnjik Varaždin, u Žigrovcu pored Varaždina svaki drugi stanovnik nosi to prezime, Šafar Međimurje, Šafran u Butkovcu kod Novog Marofa svaki drugi stanovnik tako se zove, Mihok Zatrepišć, Štefan Pregrada, Kumrovec svaki šesti se stanovnik tako zove, Štefanec Ludbreg, Varaždin, Štefanović Zabok, Ravnice svaki osmi žitelj nosi to prezime, Tomašević Sisak, Valek Pregrada, Valko, Svaštić Lipik, Bjelovar.

Tu i tamo pronađe se i koje prezime koje vuče podrijetlo iz Dalmacije poput prezimena Grišnik iz Vrbovskog u Dalmatinskoj zagori, Vukman iz Trogira, Šurjan iz Korčule, ili Bona iz Dubrovnika. U Koritima u okolici Sinja svaki drugi stanovnik preziva se Marinović. Denića ima u Vrlici i Sinju. Iz Istre potječu Pilar iz Poreča, Paulović iz Pazina, Šabac iz Karojbe kod Pazina.

Dio podrijetla pečuških prezimena s osmrtnica može se jednosmisleno povezati s prostorima Bosne i Hercegovine, odakle su došli njihovi predci. Takva su prezimena: Andrić Tuzla, Kakanj, Marković Tuzla, u Viševicama u Bosanskoj Krajini svaki treći stanovnik tako se zove, Babić u tuzlanskoj regiji – svaki treći stanovnik tako se preziva, Pejak, Bošnjak, Krak, Balić, Srednja Bosna, Mostar, Široki Brijeg, Grabova Draga (Hercegovina) – svaki drugi stanovnik tako se preziva, Čosić banjolučka regija, Bosanska Krajina, Teslić, Klaić Bosanska Posavina, Orašje, Benković u Bosanskoj Posavini u Ugljari svaki se četvrti stanovnik tako preziva, Stanić Bosanska Posavina Derventa, Živković Bosanska Posavina, u Gornjoj Mahali svaki peti stanovnik tako se preziva, Kolar Srednja Bosna, u Balićima svaki se šesti stanovnik tako preziva, Pavlović u naseljima Pavlovići i Miletići u Srednjoj Bosni svaki se drugi stanovnik preziva Pavlović,

Križanović većim dijelom iz Srednje Bosne, u naselju Gačice svaki drugi stanovnik se tako preziva, Bosanski Brod, Kršić, Keršić Bosanska Posavina, Brčko, u Gornjem Očaušu svaki četvrti stanovnik nosi to prezime, Tarakčija (Taradžija) Srednja Bosna (pokraj Sarajeva), Kundar prezime su dobili po Kozarcu uz koji će se razviti Prijedor početkom 18. stoljeća, Madak, Martinović Travnik, Srednja Bosna i Hercegovina. U osnovi tog prezimena osobno je ime rimski pridjev Ratnik. Ime Martin rašireno je kršćanskim svijetom kultom svetca Martina iz francuskog Toursa. Matušević Bosna i Hercegovina, Musa Hercegovina svaki četvrti stanovnik zove se Musa u Širokom Brijegu, Mostar, Romići su dobrim dijelom iz Vrlike, a prema nekim izvorima iz Rakitnog pokraj Posušja, Polić u Hercegovini svaki deveti stanovnik prezivao se Polić, Jurišić u Zagorju u Hercegovini svaki drugi stanovnik tako se zove, Panta Bugojno, Perak Jajce srednja Bosna, Sović sjeverna Hercegovina, svaki deseti stanovnik nosi to prezime, Vlašić u Sovićima u sjevernoj Hercegovini svaki deveti stanovnik tako se preziva, Vuk srednja Bosna, Skender Vakuf, u Zapeču se Zubović preziva svaki četvrti stanovnik, Žobrak Hercegovina, Čapljin, Matić Zapadna Bosna (Tomislavgrad). U naseljima Liskovača i Borčani svaki drugi stanovnik preziva se Matić, Križić najvećim dijelom iz okolice Doboja, u Jokovcu u Dobojskom kraju svaki peti stanovnik tako se preziva. Na temelju navedenih hrvatskih prezimena grada Pečuha objavljenih u osmrtnicama razvidno je iz kojih je prostora današnje Hrvatske i Bosne i Hercegovine u prošlosti doseljen veći broj ljudi u grad Pečuh gdje su se zadržali i na stalno nastanili i gdje im je danas vječno počivalište.

Ernest Barić

Dan žena u Starom Budimu

U organizaciji Hrvatske samouprave Starog Budima – Bekašmeđera proslavljen je Dan žena u Muzeju Kiscelli. Sudionici su imali priliku pogledati hvaljenu izložbu Lili Ország, čiji je jedinstven opus drame i mističnog prizvuka, sklonost duhovnosti i ikonama organizirala kustosica Mária Árvai. Izložena su velika djela poput serije Requiem ili triptiha De Profundis. Uz pomoć 50 slika i 70 grafika, uključujući radove koji su prvi put izloženi, Lili Ország na izložbi „Lutanja” („Bolyongások”) predstavlja jedinstvenu interpretaciju svojeg opusa.

Slikarica tragične sudbine govorila je sedam jezika i zanimalo ju je sve, od kabale do numerologije. Čudan kontrapunkt ovom mračnom, mističnom svijetu lutkarski su i kostimografski dizajni koje je napravila za Kazalište lutaka i koji pokazuju njezinu duhovitu stranu. Lili Ország mađarska je židovska slikarica rođena u Zakarpatju koja je pobjegla iz vlaka koji je vozio u logor smrti 1944. godine, a oca su joj komunisti u Sovjetskom Savezu zatvorili u zatvor kao kulaka, gdje je i umro, dok su članovi njezine obitelji već živjeli u Pešti. Umjetnica je svoj kratki život proživjela u Rákosijskoj pa zatim u Kádárovoj diktaturi, a prvu samostalnu izložbu u Mađarskoj imala je u 40. godini. Radila je kao dizajnerica u Kazalištu lutaka, a svoj studio nije imala. Sve to iskustvo prirodno se pojavljuje u njezinu opusu, od ranih simbolističkih slika do kasnijih pisanih i urbanih slika i Labirinta gdje se pojedinačna sudbina i niz pojedinačnih tragedija proširuju u univerzalnu, približavajući se proš-

S cvijetom u ruci

losti i pitanju tko smo – ne s gledišta sebstva i povijesti nego sa stajališta odnosa kulturotvornog čovjeka i povijesti.

Izložba i katalog kustosice Márie Árvai u Muzeju Kiscelli nastoje slijediti ovaj pristup, adekvatno i temeljito istražujući slojeve njezina opusa, razdvajajući različita razdoblja i pronalazeći odgovore na mnoga pitanja koja su prijašnji istraživači manje nijansirali.

O izložbi koja se može posjetiti do 6. travnja zanimljiv osvrt za „Óbudai Anziks” napisala je i umjetnica hrvatskih korijena Orsolya Péntek. Njezin osvrt, preveden na hrvatski jezik, pročitao je sudionicima na početku obilaska izložbe. Naravno, nakon izložbe nije izostalo ni cvijeće ni druženje i razgovor uz kolače.

Kršul

RACKI BAL U TUKULJI

Tukuljski Racki bal nadaleko je čuven po dobrom raspoloženju i velikom broju posjetitelja. Nije to bilo drukčije ni 1. veljače ove godine. Bal je održan 58. put te je pokazao opravdanost svojeg održavanja kao jedno od najposjećenijih događanja tijekom pokladnog razdoblja. Za izvrsnu atmosferu pobrinuo se Orkestar „Kolo”. Okupilo se oko 350 gostiju koji su plesali kola – ples južnoslavenskih naroda – od osam navečer do četiri sata ujutro.

Publika je bila vrlo raznolika, kako po dobi, tako i po mjestu stanovanja – među sudionicima bili su ljudi u dobi od 15 do 75 godina, uglavnom iz Tukulje, ali i iz različitih naselja između Budimpešte i Dunaújvárosa.

Organizatori, uzimajući u obzir interes mladih za nove pravce narodne (i umjetničke) glazbe, u suradnji s izvođačima pomno paze na autentičnost događanja. Smatraju iznimno važnim ne samo učenje i očuvanje jezika nego i čistoću narodnog glazbenog i plesnog blaga, koje je naslijeđeno prije više desetljeća i neprekinuto se prenosi s generacije na generaciju.

U tome im pomažu Mjesna samouprava Tukulje, Hrvatska samouprava Tukulje, Srpska samouprava Tukulje, Južnoslavenski plesni ansambl Tukulje i Racki muški zbor.

*László Halász
Izvor: tokol.hu*

Mali rozmarin

Već drugu godinu zaredom polaznici gornjočetarskog vrtića uživaju u priredbi „Mali rozmarin”, koju za njih organiziraju njihove odgajateljice, a pridružuju im se i svi dobri ljudi iz Gornjeg Čatara. Treba ubrati ružmarin i njime ukasiti šešire dječaka. No, ružmarinom se već kite i djevojčice – jer tko bi odolio igri i mirisu ružmarina?

Vrtičarci su u jutarnjim satima krenuli na put poštujući staru tradiciju branja ružmarina. Dječaci su iz vrtića krenuli prema kućama djevojčica, s kapama na glavama, držeći odgajateljice za ruke. Pomalo zbunjeni i sramežljivi, ali glasno pjevajući, uz pratnju harmonike i tamburice, dali su svima do znanja: „Da, i mi smo krenuli, baš kao i veliki!”

Djevojčice su ih kod kuće dočekale raširenih ruku, spremne ugostiti male posjetitelje. Dječaci su ih pjesmom pozivali i molili da zaplešu s njima. S nestrpljenjem su djevojčice čekale trenutak kad će moći pričvrstiti šareni cvijet i grančicu ružmarina na kape dječaka.

Na kraju povorke vesela se družina vratila u vrtić i – poštujući tradiciju – dječaci su u sredini sobe skinuli svoje ukrašene kape, a svi su zajedno oko njih zaplesali, baš kako nalaže običaj plesanja oko kape.

Branka Pavić Blažetin

Osnovna škola „Mate Meršić Miloradić“ u Sambotelu obilježila Tjedan hrvatskoga jezika

Od 17. do 21. veljače Osnovna škola Mate Meršića Miloradića u Sambotelu bila je u pravo središte jezične kreativnosti i zabave. Učenici i njihovi učitelji s ponosom su obilježili Tjedan hrvatskog jezika sudjelujući u raznim aktivnostima koje su istaknule ljepotu, bogatstvo i raznolikost našega jezika. Svaki dan donosio je nove izazove i zanimljive zadatke, a osmijesi i veselje na licima djece bili su najbolji pokazatelj uspjeha ove manifestacije.

Razigrani ponedjeljak uz crtani film „Bobac i Bobica“ i knjigu „Mali princ“

Tjedan je započeo uzbuđenjem i smijehom – niži razredi uživali su u crtanom filmu „Bobac i Bobica“ na gradišćanskom narječju. Njihov zadatak bio je zapamtiti riječi i poslije ih prepoznati u zanimljivim igrama poput binga i povezivanja slike s riječi. Viši razredi imali su sličan izazov, ali uz bezvremenski klasik „Mali princ“. Aktivnosti su bile osmišljene tako da na zabavan i interaktivan način potaknu učenike na promišljanje i usvajanje jezika.

Učenje uz igru

vorena riječ odjekivala je snagom ljubavi prema jeziku, a svi prisutni osjetili su bogatstvo hrvatske književnosti.

Jezične igre i zagonetke u četvrtak

Učenici su u četvrtak pokazali koliko mogu biti domišljati i spretni u raznim jezičnim izazovima. Program „Škrinica hrvatskog jezika“ donio je igre poput riječnog lanca, pantomime, jezičnih zagonetki i pitalica, slaganja rečenica te ispravljanja gramatičkih pogrešaka. Uz puno smijeha i kreativnog razmišljanja svi su se nadmetali u tome tko će pronaći više riječi, složiti smislene rečenice i razotkriti tajne hrvatskoga jezika.

Petak u duhu glagoljice

Završni dan Tjedna hrvatskog jezika bio je posvećen starom hrvatskom pismu – glagoljici. Pod nazivom „Glagoljam, dakle postojim“ učenici su rješavali kvizove, osmišljavali zadatke jedni drugima, izrađivali zajednički plakat o glagoljici te na kraju izradili unikatne straničnike ukrašene glagoljičnim slovima. Ova radionica probudila je maštu i kreativnost, ali i podsjetila na bogatu kulturnu baštinu.

Jezik kao most koji spaja

Ovaj tjedan nije bio samo prilika za učenje i igru nego i za zajedništvo i ponos na vlastiti jezik. Učitelji su s ljubavlju i predanošću

pripremali sve aktivnosti, a učenici su s oduševljenjem sudjelovali u svakom izazovu. Iako je obilježavanje trajalo samo tjedan dana, pripreme su bile dugotrajne, a rezultat je bio više nego vrijedan truda – veselje, osmijesi i nova saznanja koja će učenici pamtiti još dugo.

Profesorica Katalin Hergović

Osnovna škola Mate Meršića Miloradića još je jednom pokazala koliko je važno njegovati i voljeti hrvatski jezik jer on nije samo sredstvo komunikacije – on je most koji spaja generacije, kulturu i identitet.

Tea Stjepić • Izvor: MMM (Facebook)

Treba riješiti zadatke

Utorak u znaku znanja i glazbe

Drugi dan bio je posvećen kvizu o poznatim Hrvatima u kojem su učenici pokazali iznimno znanje. Prisjetili su se velikana poput Dražena Petrovića, Luke Modrića, Miroslava Krležu, Ruđera Boškovića i mnogih drugih. Nakon intelektualnog izazova dan je završen u veselim notama jer su učenici zapjevali karaoke. Hitovi poput „Ti si moja prva ljubav“, „Srce nije kamen“, „Mi smo Gradišćanci“ i brojni drugi ispunili su prostoriju, a uvježbane koreografije dodatno su oduševile publiku. Učitelj i učiteljice s puno ljubavi pripremali su učenike te stvorili atmosferu zajedništva i ponosa.

Srijeda: „Govori s dušom“ – dan recitiranja

Srijeda je donijela uzbudljivo natjecanje u recitiranju pod nazivom „Govori s dušom“. Učenici su s puno emocija i izražajnosti interpretirali stihove, a stručni žiri imao je tešku zadaću odabrati najbolje. Svaka izgo-

DAN MAĐARSKE KULTURE U BARČI

Priznanje KUD-u „Podravina”

Svečanost u povodu Dana mađarske kulture održana je 22. siječnja u barčanskom Kulturnom centru „Zsigmond Móricz”, a okupila je velik broj zainteresiranih.

Nazočne je pozdravila gradonačelnica Barče Erika Rösler Ander, koja je u svojem govoru naglasila važnost mađarske kulture. Istaknula je da Barča ima bogatu kulturnu baštinu te naglasila kako kultura živi i razvija se spajajući zajednicu, a odgovornost za njezino očuvanje i prenošenje na buduće generacije leži na današnjim generacijama.

Dio članova društva nazočio je dodjeli priznanja

U povodu Dana mađarske kulture 2025. godine Gradsko vijeće Barče dodijelilo je priznanja. Među pet nagrađenih našao se i KUD „Podravina” iz Barče, koji je nagrađen za očuvanje i promicanje hrvatskih tradicija. Nagradu je u ime udruge primila predsjednica društva Anita Vertkovci Szakács.

Kako je izjavila za Hrvatski glasnik, KUD „Podravina” osnovan je prije 19 godina u Barči. Okuplja Hrvate koji su se doselili iz okolnih podravskih naselja uz rijeku Dravu. Članovi društva nose vlastite

Predsjednica KUD-a „Podravina” Anita Vertkovci Szakács

nošnje koje su naslijedili od svojih majki, baka, očeva i djedova. Cilj je društva očuvanje i njegovanje običaja koje su im prenijele starije generacije, a kojih se i danas sjećaju. „Želimo upoznati lokalnu zajednicu s našim običajima, pjesmama, plesovima i to bogatstvo prenijeti na mlađe generacije. Vesna Velin pomaže nam u pripremanju pjesama i plesova, a na nastupima nas prati glazbeni sastav Misija. U našem repertoaru dominiraju pjesme i plesovi podravskog kraja”, izjavila je Anita.

Osim Anite u vodstvu su društva još blagajnica Zsófia Rohonczy i tajnica Krisztina Kráner. Početak je godine, a pred društvom su mnoge aktivnosti – pokladni bal u Barči, izvorski dan hladetina i rakije, ophod buša u Mohaču, a već znaju i da će nastupiti 23. kolovoza u Sumartonu na Festivalu vina i tambura.

Branka Pavić Blažetin

Plesači KUD-a „Podravina” očarali publiku na mohačkom ophodu buša

KUD „Podravina” i ove je godine predstavljao grad Barču na poznatom mohačkom Ophodu buša, gdje su svojim spektakularnim nastupima očarali mnogobrojnu publiku. KUD čine 32 plesača koji su, uz pratnju Tamburaškog sastava „Misija” iz Pečuha, izveli svoj pokladni program na Šokačkoj skeli na pozornici Tvornice svile te na glavnom gradskom trgu, Trgu Széchenyi. U nedjelju 2. ožujka, na središnji dan šestodnevne manifestacije, prije paljenja vatre i svečanog proglašenja buša, plesali su pred otprilike 80 000 ljudi, što je za KUD bilo nezaboravno iskustvo.

Plesače je pratio Tamburaški sastav „Misija”, s kojim KUD „Podravina” redovito surađuje. Na posebno zadovoljstvo plesne skupine imali su priliku kod Šokačke skele dočekati buše koje su u čamcima prelazile Dunav, dodatno obogaćujući svečanu atmosferu događanja.

Branka Pavić Blažetin • Foto: Zoltán Czene

KUD „Podravina”

Mala stranica

SVJETSKI DAN KAZALIŠTA

Svjetski dan kazališta obilježava se 27. ožujka, a tim se danom podsjeca javnost i ljubitelji kazališta na važnost izvedbenih umjetnosti i umjetničkog stvaralaštva. To je projekt koji je pokrenuo Međunarodni kazališni institut (ITI) – međunarodna UNESCO-ova udruga osnovana radi bržega povezivanja ljudi povezanih s kazalištem te lakše razmjene informacija. Tradicija obilježavanja počela je 1961. godine, na devetom kongresu ITI-ja, na prijedlog tadašnjeg predsjednika Arvija Kivime iz Finske. Od tada svake godine nacionalni centri Međunarodnog kazališnog instituta i svjetska kazališna zajednica organiziraju razne manifestacije.

Hrvatsko kazalište Pečuh

ZNATE LI...

- ▶ da je kazalište zgrada koja služi izvođenju predstava
- ▶ da je kazalište i ustanova koja provodi kazališnu djelatnost
- ▶ da se u kazalištu izvode kazališne predstave tako da glumci glume neposredno pred publikom
- ▶ da su prvi organizirani oblici kazališne umjetnosti bili u staroj Grčkoj već u 5. st. pr. Kr. (U početku to je bio običan krug usred neke ravnice u kojem se pjevalo i plesalo. Gledatelji su stajali sa strane, a da bi bolje vidjeli, uskoro su se počeli smještati po okolnim brežuljcima. Ondje su s vremenom počeli graditi i sjedala – u početku drvena, a poslije kamena. Tako je nastalo polukružno gledalište.)
- ▶ da su se kazališni tekstovi u početku izvodili samo u povodu vjerskih svečanosti u čast boga Dioniza
- ▶ da u srednjem vijeku nije bilo kazališta (Ljude su zabavljali putujući pjevači, žongleri i akrobati. Predstave su u velike dvorane s krovovima preseljene u 17. stoljeću.)
- ▶ da Hrvati u Mađarskoj imaju svoje kazalište, „Hrvatsko kazalište Pečuh“, u kojem možete uživati u predstavama na hrvatskom jeziku?

IZ ŽIVOTA NAŠIH ŠKOLA

POMOĆ IZ HRVATSKE

Učenici s nastavnikom glazbene umjetnosti Martinom Durbekom iz Hrvatske

U Osnovnoj školi Mihovila Nakovića u Koljnofu posebno se briju o njegovanju hrvatske kulture. Za polaznike je ponuđeno učenje tambure i hrvatskog folklor. Nije slučajno da u mjestu ima mnoštvo mladih koji sviraju u mjesnim tamburaškim sastavima. Početkom ožujka iz Hrvatske je u školu stigao učitelj glazbene umjetnosti Martin Durbek i održao trodnevni seminar za tamburaše. Intenzivno učenje tambure mnogo je pomoglo u napredovanju malih tamburaša.

TAMBURAŠI IZ SERDAHELSKE ŠKOLE

U Hrvatskoj osnovnoj školi „Katarina Zrinski“ u Serdahelu već više desetljeća poučava se tambura. Učenje tambure odvija se u okviru izvanrednih aktivnosti u trima skupinama od četvrtog do osmog razreda. Ravnatelj ustanove Žolt Trojko po struci je učitelj glazbene umjetnosti te svira klavir, orgulje, gitaru i tamburu. Budući da djeca najviše vole tamburu i da se to glazbalo povezuje s hrvatskom glazbenom baštinom, poučava tamburu. Mali tamburaši uvijek nastupaju na priredbama u raznim naseljima. Poučavanje tambure financijski pomaže i Hrvatski kulturno-prosvjetni zavod „Stipan Blažetin“.

Rješenja kviza iz prethodnog broja (Dan voda): 1. c), 2. b), 3. b), 4. c), 5. c), 6. b), 7. a), 8. b), 9. c)

Oživjeti hrvatske tradicije i običaje

Hrvatske udruge i organizacije, a i ustanove, uvijek se trude stare običaje i tradicije Hrvata prenijeti na mlađe naraštaje. To čini i Hrvatska samouprava „Stipan Blažetin” u Serdahelu, koja je nedavno organizirala radionicu izrade „cimera”, tj. ukrasnih papirnatih cvjetova. Predsjednica hrvatske samouprave Timea Reicher Székely zamolila je umirovljenu učiteljicu Jelicu Mihović Adam da predstavi izradu cimera. Naime, Jelica je učila od starijih žena i već duži niz godina izrađuje te tradicionalne ukrase.

„Cimeri” su šareni cvjetovi od krep-papira te pozlaćenog i srebrnog papira koji su se nekad izrađivali ponajprije za svadbenu kako bi okitili „svate”. No izrađivali su se i za druge prigode. Običaj izrade takvih ukrasa postoji i u sjevernoj Hrvatskoj, ali papirnatih cvjetice nazivaju „kinčem”. Cimere su nekad izrađivale žene iz rodbine. Prvo su pravile vrpce od mekog papira raznih boja za „cer” i za svadbenu zastavu. Običaj je bio napraviti i „dar” koji bi uboli u jednu jabuku i tako stavili na počasni tanjur koji je na dan vjenčanja stajao pred mladencima. Od takvih papirnatih ruža nekad su pravili i „vencu”, tj. vijenac za mladu. Za to je trebalo više vremena – prvo je trebalo složiti pojedinačne cvjetove, a zatim od njih vijenac. O tim običajima govorila je predsjednica samouprave, a izradu cimera predstavila je učiteljica Jelica. Cvjetni ukrasi izrađuju se rezanjem i savijanjem papira. Cvjetovi mogu biti različitih oblika i boja, a najčešće su zeleni, crveni, plavi i bijeli. Mogu se i povezivati u vjenčiće ili bukete. Za izradu

cvjetova potrebna je i određena vještina. Kako bi svim sudionicima radionice uspelo, učiteljica Jelica svakomu je pomogla.

„U moje vrijeme u većim svatovima još je bilo takvih ukrasa na stolu, na ceru i na zastavi, onda je taj običaj nestao. Sada ako je tradicionalna svadba, onda se opet pojavljuju ukrasi, no uglavnom se koriste kad kulturne grupe nastupaju. Mislim da je važno njegovati taj običaj izrade cimera, inače su to i jako lijepi cvjetovi. Od njih se mogu izraditi vrlo lijepi ukrasi. Djeca našeg mjesnog dječjeg vrtića s voditeljicom Evom Hederić i odgovjateljicom Silvijom Štric-Krimmel naučili su

Djeca uče kako se rade cimeri

svatovske plesove i kratku scenu svatova, čemu se vrlo radujemo. Kako bi sva djeca imala cimere za izvođenje svatovskih običaja, mi ćemo se potruditi izraditi cimere za svakoga”, rekla je predsjednica Timea te dodala kako će prije Uskrsa organizirati i radionicu izrade pomurskih pisanica. *Beta*

Školsko natjecanje u kazivanju stihova u Santovu

U okviru ovogodišnjih Dana hrvatskoga jezika, odnosno Hrvatskog tjedna, u ponedjeljak 17. ožujka u Santovačkoj hrvatskoj školi održano je tradicionalno školsko natjecanje u kazivanju stihova na hrvatskom jeziku. Trideset najboljih kazivača od 1. do 8. razreda natjecalo se u četirima kategorijama.

Prema odluci ocjenjivačkog suda – u kojem su bile Angela Šokac-Marković, Morana Plavac i Marija Žužić Kovács – u kategoriji 1. i 2. razreda 1. mjesto osvojila je Lili Csicsor iz 2. r. (Natali Šarić: „Dječji zakon o sladoledu”), 2. Ármin Bojić iz 1. r. (Gvido Tartalja: „Tri para obuće”), 3. Réka Turcsányi iz 2. r. (Nada Ladenka: „Miš i mačka”). U kategoriji 3. i 4. razreda 1. mjesto osvojio je Aron Csicsor iz 4. r. (Mladen Bjažić: „Jednozubi gusar”), 2. Ármin Somodi iz 4. r. (Stjepan Jakševac: „Mali fićo”), 3. Lajos Prehalek iz 4. r. (Stjepan Jakševac: „Radoznali dimnjak”). U kategoriji 5. i 6. razreda prvi je bio Zalán Tóth iz 6. r. (Mišo Jelić: „Zavičaju”), 2. Luca Faragó iz 6. r. (Milan Taritaš: „Šum šumi”), 3. Sára Schumacher iz 6. r. (Gustav Krklec: „Val”). U kategoriji

Najbolji kazivači s učiteljicama, nastavnicama i članicama ocjenjivačkog suda

7. i 8. razreda 1. mjesto osvojila je Renata Guti iz 7. r. (Vedrana Solin: „Žaba Žuža”), 2. Jázmin Debella iz 7. r. (Natali Šarić: „Ružičasta miss”), 3. Lili Luca Varga iz 7. r. (Dobriša Cesarić: „Povratak”). Svim sudionicima dodijeljene su spomenice za postignut uspjeh, a najboljima i skromni darovi.

Osvajači prvih mjesta po kategorijama predstavljat će santovačku školu na skorašnjem državnom natjecanju u kazivanju stihova i proze u budimpeštanskom HOŠIG-u. *S. B.*

Gajdaši s obiju strana granice

U Etnološkom centru baranjske baštine 28. veljače održana je uvodna konferencija međunarodnog baranjskog Gajdaškog festivala, jednog od rijetkih, ako ne i jedinog u Republici Hrvatskoj.

„Festival je osmišljen radi očuvanja gajdaške tradicije, koja je nepravедно zaboravljena iako Baranja ima itekako dugu gajdašku povijest. Takvu vrstu glazbe želimo vratiti u javni prostor i nadam se da ćemo u tome uspjeti“, kaže Filip Golubov Car, direktor TZ-a Općine Draž i jedan od rijetkih baranjskih gajdaša. Priznaje kako je u Baranji malo gajdaša, ali je zadovoljan zbog činjenice da se sve više mladih ljudi zanima za

gajde. Ističe kako je puno više gajdaša u mađarskom dijelu Baranje te napominje kako je u hrvatskom dijelu nakon smrti Marka Drventića nastao prazan prostor koji su nastojali popuniti Maja Kešić-Masle i on. Kako bi se situacija promijenila, u crkvi sv. Petra i Pavla 27. veljače održan je svečani koncert gajdaša iz različitih dijelova Europe, a 1. ožujka, u sklopu pokladne povorke u Dražu, bilo je gajdaša „koliko ih nikada nije bilo na jednom mjestu“.

Da su gajde vrijedan dio baranjske tradicije, potvrdila je i Mirela Ravas, viša stručna savjetnica Ministarstva kulture i medija, Konzervatorskog odjela u Osijeku. „Umijeće sviranja gajda nematerijalno je

kulturno dobro upisano u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, a moguća je i međunarodna registracija jer je riječ o rijetkom i vrijednom umijeću“, istaknula je. Gajdaškom festivalu i pokladnoj manifestaciji potporu daje i Općina Draž.

„Naša je općina svojevrsno izvoriste narodnih običaja i očuvanja tradicionalne kulturne baštine. Ujedno, riječ je o zalogu za budućnost. Na taj se način širi pozitivna klima među ljudima, što je u ovo vrijeme potrebno“, napomenuo je načelnik Općine Draž Stipan Šašlin te dodao kako je sretan što mlade ljude uspijevaju motivirati da se bave kulturnom tradicijskom baštinom.

Na konferenciji su predavanja održali dr. Andor Vegh, izvanredni profesor na Katedri za hrvatski jezik i književnost na Pečuškom sveučilištu, glazbenik i graditelj gajda, te Stjepan Večković, glazbeni solist na tradicijskim instrumentima Ansambla LADO, voditelj seminara i radionica, graditelj tradicijskih glazbala. U izložbenom prostoru ECBB-a otvorena je i izložba s temom gajda.

Izvor: Ivica Getto

Nadbiskupski posjet dušnočkoj župi

Kalačko-kečkemetski nadbiskup i metropolit dr. Balázs Bábel 16. veljače ove godine pohodio je Župu sv. Filipa i Jakova u Dušniku. U prepunoj župnoj crkvi predvodio je svečano nedjeljno misno slavlje i održao prigodnu propovijed. Na početku mise na mađarskom i hrvatskom jeziku srdačno ga je pozdravio upravitelj dušnočke župe vlč. Sabolč Tomašković, a na kraju u ime sela i novi načelnik Dávid Bolvári. Misu je pjevao Ženski pjevački zbor Svete Cijile iz Kalače, a

u rackohrvatskoj narodnoj nošnji i uz prinos darova uljepšali su je članovi Plesne skupine „Biser“.

Vlč. Sabolč Tomašković svojim je dolaskom u Dušnok oživio vjerski život Dušnočana, a uz to je i vratio mjesečne rackohrvatske mise, već po tradiciji svake mlade nedjelje. Nakon razgovora s vjernicima uveo je i preko tjedna jednu hrvatsku misu, i to svakoga četvrtka.

S. B.

UNDA/SAMBOTEL – Rodjena Undanka Hana Alas je od početka ovoga ljeta nogometašica kluba Viktoria FC ki se igraju u prvoj ligi u Madjarskoj. Petnaestljetna mlada nogometašica od malih nog igra nogomet, a u tom su ju najbolje motivirali otac ki je rodom iz Hrvatskoga Židana i kum ki su isto bili nogometaši.

Učenica Illés akademije u Sambotelu je jur igrala četire utakmice kot napadač u prvoj ligi i redovito dobije poziv i u reprezentaciju Madjarske. Kot cilj joj je igrati u madjarskoj reprezentaciji i u poznatom klubu Olympique Lyonnais u Francuskoj.

Klub Viktoria FC je utemeljen na jesen 1993. ljeta. Za četira ljeta su jur osvojili jednu srebrnu a zatim jednu zlatnu medaliju u madjarskoj drugoj ligi. Od 2000. ljeta se igraju u prvoj ligi i za redom su u prvenstvu osvojili sedam brončanih, šest srebrnih i dvi zlatne medalije i uspješne su i u Madjarskom kupu. Domaće nogometne utakmice igraju u velikom Haladas štadionu u Sambotelu.

(IK / Hrvatske novine)

Foto: Viktoria FC

PEČUH – Hrvatski klub Augusta Šenoe organizirao je 5. ožujka predstavljajući Hrvatskog katoličkog kalendara 2025. Kalendar su predstavili stručni referent velečasni Ladislav Bačmai, urednica Lilla Trubić i lektor dr. Silvestar Bilić, a pjevao je Mješoviti pjevački zbor iz Harkanja.

NARDA – U organizaciji Hrvatske samouprave Narde priređen je Fašnjak u Nardi 2025. lita! Vesela fašanjska šetnja privukla je brojne maškare i gledatelje 1. marciusa. Sastanak je bio pri autobusnoj staciji u Maloj Nardi gdje su maškare bile ugošćene. Odatle se krenulo do stana ogonjgascv. Usput se stalo kod parkirališta pri cintoru i kod stana ognjogascv pa se krenulo do kulturnog doma. U kulturnom domu prikazan je kratak i veseo program, darivane su najbolje maske, a potom je slijedila muzika, veselje i tanac.

PEČUH – U minigaleriji hrvatskog kluba Augusta Šenoe 28. veljače otvorena je izložba „Šarlota Lavanda i prijatelji“. Izložen je izbor radova koji su nastajali tijekom deset godina djelovanja umjetničke radionice „Šarlota Lavanda“, koja djeluje na otoku Prviću i okuplja umjetnike iz Mađarske. Koloniju vodi Roberta Faltis. Izložbu je otvorio generalni konzul Drago Horvat.

HRVATSKI ŽIDAN – U Hrvatskom Židanu 1. ožujka priređene su seoske maškare. Skupilo se staro i mlado, obukli su se u najrazličitije maske i odijela te se prošetali svim seoskim ulicama kako bi ih svi stanovnici vidjeli i malo se s njima razveselili.